

A Pólgár

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára: egy évre 180.000 K. Egyes szám ára: 4000 K
Jugoszláviában 5 dinár, Ausztriában 5000 osztrák korona
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

FŐMUNKATÁRS:
VÁZSONYI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST VIII, FÓHERCEG SÁNDOR UCCA 19
TELEFÓN: JÓZSEF 12-76

Lakbér és építés

Irta: dr. Bródy Ernő

A lakásügyben az augusztusi negyed előtt első feladat: a havi részletfizetés megengedése.

A negyedévénként egy összegben való lakbérfizetést általában nem lehet megdönthetően tételeként felállítani. Ez lehet rossz szokás új viszonyok között. De a jelenlegi állapotok mellett ok nélkül tenné keserveesebbé az életet.

Mikor Budapestről van szó, sohasem szabad elfelejteni azt, hogy itt az egy- és kétszobás lakás a lakásoknak 80%-át teszi és ezekben az egy- és kétszobás lakásokban a lakosoknak több, mint háromnegyedrész lakik.

Még ennél is több ember él rossz körülmények között. Mert ma már nemcsak azok vannak sanyarú helyzetben, akik egy és két szobában laknak, hanem azok is, akik három, vagy négy szobában nyomorognak. Ahelyett, hogy a proletárok jutnának polgári sorba, a polgárok zuhannak le a proletárréndebe. A közép- és alsó középosztály alatt meggingott a talaj és egykor biztos egzisztenciák előtt ködbe vész a jövő.

Az államra sok feladat hárul a bajok megszüntetése végett. Legfontosabb: munkaadalmak teremtése és a városi lakosság terheinek leszállítása.

De most még csak nem is erről van szó. Nem is a terhek leszállításáról, hanem csak könnyítéséről! A terhek könnyítése között elemi és egyszerű az, mely senkinek sem okoz kárt és a nagy többségnek mégis könnyebbé tehető.

Ma igen kevés ember van abban a helyzetben, hogy negyedévi lakbérét egyszerre tudja megfizetni.

Ezért tehát az augusztusi negyed előtt, kellő időben annak a közöshajnak adok kifejezést, hogy a kormány úgy, mint az utolsó két negyedben, bocsásson ki rendeletet, mellyel az augusztusi negyedben fizendő lak- és boltbérnek havi részletekben való fizetését engedélyezze.

Természetes az, hogy ez a kérés az üzlet-helyiségekre és a műhelyekre is vonatkozik. A kereskedelem és ipar ma a legsúlyosabb válságban van. Nehéz eldönteni, hogy melyik minőségesebb a jobb az emberi? Válogathatsz, polgártárs! Melyik címen megy neked rosszabbul: mint lakónak, mint keresőnek, vagy mint fogyasztónak? Vagy mind a háromnak?

A kereskedő és iparos üzletét és műhelyét még külön kell védeni. A szabad forgalom ezen a téren sem követhetjük be hamarabb, mint a lakásoknál. Az nem dönti el a kérdést, hogy mostanában néhány „bankár” helyiségre megüri. A kereskedő üzlete, az iparosnak műhelye az ő legsúlyosabb alkotása, egy élet munkájának gyümölcse, tökélen egy része, melyet nagy fáradsággal, sok erővel teremtett. A jogosulatlan nem szabad őt a szalmalángos konjunktúrájának nem szabad őt a helyről kizavarni. Még ha egészen normális idők következnek be, akkor is az üzlet- és műhelytulajdonosnak a szerzett jog címen minden más ajánlattevővel szemben előnyben kell részesülnie.

A szanalási törvény teljesen öletszerűen, minden kényszerítő ok nélkül kapcsolta be a lakásügyet a szanalási keretbe. Nem volt annak semmi jogosultsága, hogy a törvény termi- nosokat állapítson meg az üzlet-helyiségek és lakások szabad forgalma tekintetében.

A szanalási törvény az üzlet-helyiségek felmondási terminusát eredetileg 1925 május 1-ig állapította meg. Még a szanalási törvényhozá- zásában is sikerült mozgalmunkkal megakadályozni azt, hogy a törvénytárba ez a dátum kerüljön. 1926 május 1. lett a dátum az üzlet-helyiségekre, 1926 november 1. a lakásokra. Mindkét terminus tarthatatlán!

A kereskedőknek és iparosoknak elég gond- juk és bajuk van üzletük fenntartásával, nem szabad még munkahelyüket is bizonytalanná tenni. A munkahely ma úgysem jelenti még a — munkát! Ezekben a keservező időkben már új újság megszületett a paritás egy új neve, a munkaadók és munkások között. Mert ma nem- csak munkanélküli munkások, hanem munka- nélküli — munkaadók is vannak!

A kereskedőnek és iparosnak ügyis elég dolga van a várművel, az adóhivatalban, a postán, a vasútnál, ha a végők nem is túlsá- gosan háborgatják, a forgalmiadóellenőrök annál buzgóbban látogatják — most méggy, a legfőbb gond is a nyakába szakadjon!

Sem a kereskedőket és iparosokat, sem a lakókat nem lehet és nem szabad földön- futókká tenni.

A szabad forgalomra nem lehet áttérni addig, míg építés folytán nem áll megfelelő számú helyiség rendelkezésre.

A beruházásra szánt összegből mennyit és mikor használnak fel építésre?

Magyarországon és Budapesten már régen elintézték a kérdést az, hogy lakásépítés idején az építkezés hatósági feladat és kötelesség.

Mikor kezdenek építeni? Mikor kezdik meg a tatarozásokat?

Milyen bürokratikus útvesztő akadályozza azt, hogy az építés, a tatarozás, a munka ne induljon meg nyomban?

A szorzószám leszállítását már bejelentette a pénzügyminiszter és e bejelentés óta változás nem történt.

A fikciók helyére jönnie kell az életnek, az álképletek helyét el kell foglalnia a valóság- nak. A leggyorsabb a legtermészetesebb állá- pot az, hogy a szorzószám a tényleges helyzet- hez igazodik és a papírkorona át számítási kul- csát az aranykorona valóságos árfolyamához szabják. A mindentelől szorongatott lakosságot meg kell szabadítani a felesleges, mestersé- gesen felduzzasztott terhekől.

A kincstári haszonrészéről a pénzügy- miniszter mondta ki az ítéletet, hogy a leg- igazságatlanabb adó; ennek ellenére mégis fen- tartják. Sőt az igazságtalanságot tetézik azaz, hogy míg eddig azokat a háztulajdonosokat mentesítették a fizetés alól, kik egy- vagy két- szobás házukban maguk laktak, most e kedvtul- donosokra is, a széles viszonyok között élő lakó fele, a saját házában lakó háztulajdonos nem fizet! Senki sem állítja, hogy az egy, két, vagy három szobában lakó háztulajdonosok Krózsok, de mindenesetre jobb módban él az, akinek van, mint az, akinek nincs háza!

A törvényhozásnak nem az a hivatása, hogy két, hasonló viszonyok között élő réteg- ből a jobbmódot kedvezményezze!

A sápadt Budapesti visszakapja piros ábrá- zatát abban a percben, melyben építőállványok emelkednek az uccák mentén.

A fővárosi üzemek ellenőrzése csak a törvényhatóságot illetheti

A háziurakat kötelezni kell épületeik tatarozására — Akik a régi pana- mákat védik

A Ripka főpolgármesternél tartott pártközi érte- kedésnek fontos eredménye, hogy a pénzügyi, közle- kedési, középítési és szociálpolitikai bizottságok nyomban megkezdik működésüket. Ez a helyzet úgy állott elő, hogy a főpolgármester több ügyben a párt- közli értekezlet előzetes jóváhagyását kérte, hogy ezek az ügyek azután az ösei köznyitás által utólagosan hagyassanak jóvá.

Az ügyek között szerepelt első helyen a központi városbizottság szemben lévő károlykörtéri városi ház- dtalalktása lakás céljaira 1200 millió korona költ- séggel.

Vádszonyi ennél a kérdésnél nyomban rámutatott arra, hogy pártközi értekezlet ilyen felelősséget nem vállalhat. Tudni kell először is, vajon nincs-e a fő- városnak olyan hivatala, amely bérházban van el- helyezve. Ha van ilyen hivatal, ezt kell a károly- körtéri házba áttelepíteni. Ezzel megtakarítjuk a 1200 millió korona kiadást. Ha pedig a város hivatalá- val kivonul valamely bérházból, ezzel amúgy is la- kások szabadulnak fel. Itt Harer Ferenc nyomban megjegyezte, hogy a Vízművek igazgatósága ma is a Kálvin téren bérpalotában székel; de — folytatta to- vább Vádszonyi okfejtéssel — azt is felül kell vizs- gálni, vajon az 1200 millió korona nem sok-e és átalakítási tervek megtehetőek-e. Ebből a szempont- ból a középítési bizottságot és a pénzügyi bizottságot kell egybehozni. Tehát csak ezek pártól határozata esetén lehet hozzájárulni az átalakításhoz.

A középítési bizottság egybehívása már azért is fontos, mert ennek a bizottságnak meg kell alakít- nia albizottságot is. Amíg ez meg nem történik, addig elvették az autonómia megkezdését in- ternetének el. Ez pedig most már, amikor a közgyű- lések megalakult és az önkormányzat helyreállott, nem engedhető meg. Egyre kell hívti az építési bizottsá- got azért is, mert Budapesten elhanyagolták az épít- letek felújítását is. Az épületeket rendszeresen felül kell vizsgálni küzbiztonsági szempontból nem- csak akkor, ha a folyókák vagy plafonok betérnek. Fontos ez a közümmel szempontról is, mert az épületek tulajdonosai az épület helyreállítására köte- leztettek.

A főpolgármester azután ahhoz kérte az értekezlet

hozzájárulását, hogy a Mester uccában 2 kislakásos bérház épüljön. Itt is az volt a határozat, hogy egybe kell hívti a középítési és a pénzügyi bizottságot, Ezenfelül szóba került, hogy a régi építésügyi bizottsá- g nem lévén megalakulva, helyes lesz, ha a város által végzett építkezések előkészítését és ellenőrzé- sere a középítési bizottság külön albizottságot alakít. Itt tette szót Vádszonyi azt is, hogy a munkák ki- adásánál, az árjelöltségek kizárólag az ajánlat elő- nyössége döntő, ne pedig mellékletek, pl. az, hogy az ajánlattevőnek milyen a vállása, vagy hogy milyen szövetségnek a tagja.

Ezután került szóba a tarifarevizio ügye és a Beszár kérdése. Vádszonyi rámutatott arra, hogy a Beszár különvált életet folytat és a közgyűlés minden befolyás alól kivonta magát. A Beszár összes részvényeinek tulajdonosa a főváros. Ennek dacára a főváros szerződést kötött a Beszárrel és ebben a szerződésben a közgyűlés lemondott jogairól és azokat részben a tanácsra, részben a közlekedési bizottságra, részben a kereskedelmi miniszterre ruházta. A tarifarevizio kérdésében pl. a közgyűlésnek semmiféle joga nincs. A közlekedésügyi bizottsá- gnak is csak annyi joga van, hogy a tarifa ügyében javaslatot tehet, de taríjaték a kereskedelmi miniszter állapítja meg. A városnak, mint egyévtől részvényesnek a joga a tanács gyakorolja. A ta- nács tart tehát az általa delegált részvényesekkel közgyűlést, a tanács tesz javaslatot, hogy kik legyenek az igazgatóság és a felügyelőbizottság tagjai, a tanács kiküldi egyes tagjait az igazgatóságba. Tehát igazgat, önmagát ellenőrzi a közgyűlésben, határozat- okat hozhat az igazgatóság és a felügyelőbizottság, tehát saját tagjainak díjazásáról is. A közlekedés- ügyi bizottságra ruházta a tanács az ellenőrzési jog- gát. Tulajdonképpen semmi értelme nincs annak, hogy a Beszár továbbra is részvénytársaság leg- yen. A Beszár-tál kell alakítani városi üzemmé. A részvénytársaság adja át vagyonát a városnak, mert hiszen idegen részvényesek nincsenek.

Az üzemek intézésének és felügyelésének kérdé- sét pedig szabályrendelettel kell újra rendezni. Le- hetetlen, hogy az üzemek a városi igazgatásnak olyan sötét része maradjanak, amelyet a közgyűlés

Rendet teremt a blokk a Beszárnáin

**Tisztogatás a villamos vasútnál — Leszállítják a tarifát
A közlekedési bizottság első ülése**

Végre elérkezett az ideje annak, hogy a villamosvasutak és a közlekedés ügyében erős kézzel teremtsen rendet a polgárság igazi képviselője. A demokratikus közéleti párt már közvetlenül a választások befejezésekor megkezdte azoknak az intézkedéseknek megvalósítását, melyek hivatalos arra, hogy a villamosközlekedést végre jobba és olcsóbbá tegyék. A régi chartertan rendszert megdöntését jelenti az is, hogy a tárgyalásokba bevonták azokat a kizáró szakszerveket is, akiket a kurszus állásból kitolt — így Földes Imrét —, hogy helyükre az Illyeket és társait ültesse.

Ilyen előzmények után ült össze ma délután az új közlekedési bizottság Foltvási Lajos alpolgármester elnökségével, hogy látsson a blokk által előterjesztett indítványok fölött.

Büchler József rámutatott arra, hogy a jelenlegi tarifa mellett a Beszárna nem felel meg tulajdonképpeni feladatának, ami az volna, hogy a dolgozók nagy tömegét munkahelyre szállítsa. Ennekfelel a blokk mindenképp a tarifa leszállítását javasolja. A jövőben csak két jegytípus legyen, a kétszer koronás szakszolgálat, mely azonban meghosszabbított szakszolgátra érvényes és háromszor koronás vonal-, illetőleg átszállójegy, mely két átszállásra jogosít.

Indítványozta továbbá, hogy a hetijegyek szüntessék meg, ezzel szemben adjanak ki kedvezményes térjegyeket, melyek reggel 8 előtt és délután 3–9 óra között érvényesek. Kiváncsotnak tartja a tanulójegyek árának 24 ezer koronáról 15 ezer koronára való leszállítását és a gyermekjegyek új ártáblázatát. Mindezek a leszállítások 32½ milliárd jövedelomosokként jelent a Beszárnáknak mely azonban megtérül az alsóvezeték fölcsúszásaira való áttérés folytán beálló széntaknártságból. Végül utasítja a közlekedési bizottság a Beszárna igazgatóságát, hogy a tarifarevizióról nyolc napon belül tessen jelentést a közlekedési bizottságnak.

Büchler József indítványai után a bizottság áttért Bedő Mór dr. indítványainak vitatására, melyek a Beszárna ellenőrzésére vonatkoztak.

Indítványozta elsősorban, hogy a székesfehérváros ellenőrzési és felügyeleti jogánál fogva küldje ki saját közéleti, továbbá a közlekedési bizottság azon tagjait, akik nem tagjai a Beszárna igazgatóságának, hogy ez különösen tegye lehetővé vizsgálat tárgyává:

1. hogy a Beszárna minő tisztviselőit és alkalmazottait helyezte „B”-listára és kiket mikor;

2. állapítsa meg, hogy a „B”-listára helyezett alkalmazottak állását betöltötték-e, mikor, kikkel minő javadalmazás mellett;

3. hogy a „B”-listára helyezés, ennek keresztülvitele és a „B”-lista óta beállított tisztviselők díjazása számszerűleg milyen anyagi terheket jelentett a Beszárnáknak;

4. vizsgálja meg, kik eszközöltek anyag-, munka- és egyéb szállításokat és az nyilvános pályázat, ajánlattétel útján történt.

5. vizsgálja meg, hogy az igazgatóság tagjai igazgatósági tanácsokban kívül vettek-e fel bármi néven nevezendő más díjazást.

6. kik kaptak és milyen címen szabadjegyeket.

Kérje fel a közlekedési bizottság a Beszárna igazgatóságát és külön Budapest székesfehérváros polgármesterét, aki egyúttal a Beszárna igazgatóságának elnöke, hogy hívja haladéktalanul össze a Beszárna alapszabályának 13. és 14. §-ai alapján eszen részvételről rendelkező közgyűlést, gondoskodjék arról, hogy eszen közgyűlés alapszabály 17. §-a szerinti határozatképes legyen és eszen rendkívüli közgyűlés napirendjén igazgatósági tagok választása szerepeljen.

Kérje fel a bizottság továbbá a tanácsot, hogy a Budapest székesfehérváros közönsége és a Beszárna között 1922. évi december hó 27. napján létrejött szerződés 8-ik §-ának a) pontja alapján arra, hogy az új törvényhatósági bizottság pártarányainak figyelembevételével az üresedésben lévő igazgatósági helyekre nevezze meg azokat, akikkel az üresedésben lévő igazgatósági tagjai állások betöltendők.

Ezzel a két indítvánnyal a blokk megmutatta azt az utat, melyen haladva a főváros közlekedése ismét világosvívi színre emelkedhet.

Az összes

a kávévédővel mint védjegy
a legjobb, legbiztosabb és a legtartalmasabb kávépótlék!

Az üldözés világa: egész külön világ, melyre a logika törvényeit nem lehet alkalmazni. A vak düh, a kenyérféltetés, az elvakult pártfanatizmus sugallja minden lépését. Es aminet normális agyműködéssel nem lehetett volna választ adni arra, hogy miként lehetnek ugyanazok a tisztviselők egyidőben a megbízhatók és megbízhatatlanok listáin, úgy bizonyára nem fog akadni senki, aki megmagyarázza: milyen jogon és miféle alapon lehetett 127 tisztviselő ellen a gyűlölet harsondái megfújni, mikor eszen ellen a tisztviselők ellen meg mondva csinált fegyelmi eljárás sem lehetett megindítani.

Minderre csak egyetlen szó adja meg a teljes választ: forradalom...

Szükségesséek tartjuk még megjegyezni, hogy Zúthi Kiss Jenő a feketelistán sem szerepelt, ellene „kommunista” fegyelmi eljárás sem indult meg....

A proskribált tisztviselők kilenczederésének még fegyelmi vétsége sem volt

A városi tisztviselők fekete-listájának titkaiból

Wolffék irtóhadjáratainak, melyet a fővárosi tisztviselői ellen indítottak, legkézenlésebb eszköze: a fegyelmi eljárás volt. A fegyelmi eljárás alapjául nem kell olyan konkrét tényállás, mint pl. a büntető eljáráséhoz.

A fegyelmi vétség elmosódott határok között mozog, mert nem cselekményre, hanem magatartásra vonatkozik.

A magatartást pedig érzelmi alapon is meg lehet állapítani. Elég, ha valakit hazafiatlannak, vagy valakinek az eljárását tisztviselőfőnök méltatlannak minősítik. A fegyelmi eljárás során hírlak alá vehetik a terhet őrzését, meggyőződését, megbízhatóságát államhűségét és sok egyébét is, aminek pontos mérésére nincs. A tanúkat, akiket a fegyelmi szék elől időznek, nemcsak az iránt lehet megkérdezni, hogy mit tudnak a terheltről, hanem arról is érdeklődhetnek a tanúnál, hogy milyen módon vélekedik a megvádolt tisztviselőről. Wolffék éteik is ezzel a módszerrel. A fegyelmi eljárások valóságos létkenyomozások voltak és a

hivatalos személyeken kívül résztvett a tárgyalásokon az alkalmazottak szövetségének kiküldöttje is.

Igen gyakran előfordult, hogy a tanács szembehegyezkedett a tiszt ügyesség szigorú jogi felfogásával és

állásvesztést mondott ki olyan esetekben is, melyekben a tiszt ügyesség csak nyhe büntetést javasolt.

Eszenben az esetekben tánt ki legeszméletűbb módóan, hogy Wolffék nem jogi eljárásnak tekintették a fegyelmi ügyeket, hanem hatalmi eszköznek. Akik el akartak távoítani, az ellen hamar kézen volt a fegyelmi eljárás, melyeket tömegesen gyártottak, mert az eszéközökben nem voltak világotások és legfőbbászir megelégedtek azóval, ha a megvádolt tisztviselő ellen a saját államasai tettek terhelő vallomást.

Mindezt pedig azért bocsátottak ilyen részlelesen előre, hogy rámutassunk arra, hogy a feketelistán szereplő 141 városi tisztviselő közül csak tizen-négy ellen tudtak fegyelmi eljárást indítani, az összes proskribáltak tízderése ellen. Vagyis

127 tisztviselőt feketelistára helyeztek anélkül, hogy ellenük még csak fegyelmi eljárást is tudtak volna indítani.

Pedig: ismételjük, Wolffék nem voltak skrupulózusak, de még csak válogatások sem, ha néhány fegyelmi eljárást folyamatba kellett tenni.

Wolffék mentalitását követjük, mikor a fegyelmi eljárás alá vont tisztviselőket felkezelet szempontról is osztályozzuk. De meg kell tennünk, mert Wolffék állandóan visszatérő jelzava szerint a forradalom alatt különösen a zaidó vallású polgárok üvöltöttek együtt a forradalmi farkasokkal. Est a demagóg állást azonban bnamag cáfolták meg elsősorban, mert

a feketelistán szereplő 63 zaidó közül csak négy ellen indult meg fegyelmi eljárás, míg a 78 másvallású közül tizen kaptak „kommunista” fegyelmet.

De a fegyelmi alá vont tisztviselők névsorára is csak egyetlen pillantást kell vetni, hogy megállapítsuk — legalább is — a valószínűségét annak, hogy ezeknek az uraknak valami köztük is lett volna a forradalomhoz. Így „kommunista” fegyelmet kapott — a feketelistára szerint — Bereghy Kornél arvaszéki h. elnök is. A többi fegyelmi alá vont tisztviselő névsora ez: Zsidók: Busch Imre, Némek: Jenő és Szentó Jenő fogalmazók, Müller Emánuel tanácsjegyző. Nem zaidók: Wirthardt Béla, Wirthardt Ágost, Sidó Zoltán, Homonnay László, Lakics Elemér, tanácsjegyzők, Wurm Elemér ár. ülnök, Farkas Árpád műsz. tanácsos, Ságody Ottmár főmérnök és Fép Rezső. Vágtelenül kedves momentum, hogy a feketelistára még olyanokat is egyszerűen „kommunista” bélyegre, akik ellen fegyelmi eljárás nem indult. Így est a „megítélt” címzett dízveik: Szabó Béla, Schubert Ernő és Pobuda Tivadar.

A közigazgatási bizottság első ülése

meglehetősen unalmasan indult. Az interregnum máfél estundeje alatt, egyedül a közigazgatási bizottság tarthatta fenn működését. Wolffék oszlopi útek ekkor a közigazgatási bizottság asztala körül a természetes, hogy ebben az egyetlen működő bizottságban igyekeztek áldáadás tevékenységüket minden irányban kifejteni. Nem nétek törvényt, nem nétek paragraftus, szóhaboztak ezeken az üléseken minden létező dolgot, eszárattól a kormányválságrig, a legjelentéktelenebb ügyektől a legnagyobb horderejű kérdésekg. Ugyazólván alig volt ülés, hogy Csilléry András valamiféle deklarációt ne olvasott volna fel a Wolff-párt nevében, amelyben politikai intézkedések, vagy más dolgok ellen ne tiltakozott volna. Kozma Jenő volt az egyetlen ellenzéki tag a közigazgatási bizottság legutóbbi üléseiben, aki azonban valamikor szintén Wolff közé tartozott.

Magától értetődik, hogy most, midőn a látszat szerint a pártok között a helyzet a végtetékig feszült, mindentől el voltak arra, készülvé ugyanerre a hangra.

Ripka Ferenc főpolgármester mutatótt rá, hogy az interregnum alatt mennyire túllépte hatáskörét ez a bizottság, mert a tagok sok ide nem való dolgot hoztak a bizottság asztalára. Akkor elzárta a hatáskör eme túllépését, de kijelentette, hogy a jövőben szigorúan fog őrködni azon, hogy a bizottság működése kizárólag a törvényben előírt keretek között mozogjon. Az első ülésen alakították meg a különböző albizottságokat, amelyeknek tagjaiul a következőket választották meg, illetve nevezte ki a főpolgármester.

Fegyelmi válságmány: Sutrachy Gusztáv, Mosdósy Imre, Baracs Marcell, Csilléry András, Kozma Jenő, Zsolnay Imre, Platthy György, László Ferenc, és Gádr Vilmos.

Gyámhatósági felbolyvitelt küldöttség: Peyer Károly, Kozma Jenő, Gádr Imre.

Gazdasági albizottság: Erdős Antal, Depotteter Gerard, Kozma Jenő, Hann Arnold.

Adóügyi albizottság: Gádr Vilmos, Platthy György, Hann Arnold, Benedek János, Létyer Ferenc és Baracs Marcell, aki azonban helyét Peyer Károlynak engedte át.

A kórházak és gyóvintézetek megvizsgálására kiküldött albizottság: Csilléry András, Gádr Vilmos, Gádr Imre és Benedek János.

A börtönök felügyelő bizottság: Peyer Károly, Hann Arnold, Kozma Jenő, Csilléry András, Peyer Károly Gyórkó Imrenek akarta helyét átadni, azonban eszen ellen a kérés nem teljesíthető, miután bñ ügyi védőt nem lehet kinevezni a bizottsághoz.

Az állami építési anyagok szállítására, felügyelő bizottságot csak esztről-estere felboly kiküldeni, miután erre sem feladat háral.

A kiseljuttatási ügyekben intézkedő bizottság tagjai: Baracs Marcell, és László Ferenc.

KÖZGAZDASÁG

Közgazdasági feladatok

Irta: dr. Vita Emil

„A Polgár” utolsóelőtti száma, az új fővárosi közgazdasági bizottságról írván, többek között em-
gém is felhív arra, hogy a most megválasztott bizot-
tságba több életet vigyunk bele, mint amennyiről az
előző közgazdasági bizottság tanuságát tett. Az előző
közgyűlés által választott közgazdasági bizottság
ugyan az ügyosztály által tett előterjesztések
kíván előadja, maga azonban tényleg kevés meletti-
vált áruval el. Igaz, hogy a bizottság elsősorban az ille-
tőes ügyosztálynak kell munkanyággal állítania, de
annak a figyelmét a közönség bajaira, szükségleteire
és kívánásaira irányítani, az éppúgy feladata a bi-
zottságnak, mint az elője terjesztett ügyekben való
állásfoglalás. Azt hiszem, hogy ezt a feladatot nem
fogjuk elhanyagolni, annál kevésbé, mert baj, kí-
vántság, javítandó maradt elég.

En az ügyosztály figyelmét a következő célok felé
való munkára kívánom felhívni. Az első az, hogy
a folyó ügyökön kívül foglalkozunk a törvényhozás
előterjesztett közgazdasági jellegű javaslatok fővá-
rosi vonatkozásival. Ilyen javaslat most sok volt
és ha a romlásnak indult magán gazdaság szanálását
igazán akarjuk, sok lesz. Az állam 1925-1926. évi
költégleőirányzata már deficitmentes, sőt 27.6 millió
aranykorona felesleggel zárult. A kormány,
a nemzetgyűlés, sőt a népszavazás is, amelynek az
előirányzatot bemutatják, kénytelen volt elismerni,
hogy ez csak úgy sikerülhetett, hogy a kormányzat
főként a városi lakosság előtt teherbíróképességén
messe túlmenő módon igénybe vette, s hogy most itt
a végző ideje a közgazdasági élet szanálásának.
Evvéghő megkezdődik — legalább ezt ígéri — a
közterhek csökkentése és beruházások útján munka-
alkalmak teremtése.

Közudomási, hogy a közgazdasági jellegű köz-
szolgáltatások közül a kinevásti házhazaszorésesedés
mértéke lezsalítottatott a forgalmi adó kulcsának le-
zsalítása s a beszedési rendszer részbeni megváltozta-
zás között van. Amint azt annak idején a Keres-
kedelmi Kamara ülésén is elmondattam, sajnosan
nélkülözte a fővárosi közönsége a fővárosnak a for-
galmi adó ügyében közgazdasági szempontokból való
foglalását. Hogy fiskális szempontból foglalkozott
ezzel a főváros, azt tudjuk, de hogy úgy az adó
státuszaiakor, mint annak emelése idején a kereske-
delem, az ipar és a fogyasztás szempontjából is kel-
lett volna-e ezzel a dolggal foglalkoznia, az nem
kérdés s e tekintetben az nem lehetett ok a közgaz-
dasági szempontok elhanyagolására, hogy a fő-
városnak ebből az adóból nagy jövedelme van.
Ugyanezt a részeselet. (mely nem a kezelésért
járna, aminek emén azt az állam most adja, hanem
mert a forgalmi adó legnagyobb részét a főváros
forgasztóközönsége jzadja ki) esetleg kevesebb pa-
naszra okot adó rendszerrel is el lehetett volna őrn.
Hiszem, hogy a reformra előbb rájöttek volna.

Nem olvastam, hogy csak pár példát említek, a
kinevásti házhazaszorésesedés ügyében, az adók eddigi
írtózatát nehéz késelemi kamatai ügyében való fővá-
rosi felszalást és állásfoglalást sok más nehéz teher és
korlátozás dolgában. Igaz, hogy ebből annyi van
vagy volt, hogy nehéz volt valamennyit figyelemmel
kifejezni és elismerni, hogy amint a fővárosnak, úgy
és államnak is legfőbb gondja a budget egyen-
lőlybahoztala kellett, hogy legyen, de sok ezer
(nemcsak háborús) existenciála tönkremenetele mu-
tatja, hogy a közgazdasági életre nevezetes intézke-
désök előzetes megmondolása és minden illetékes té-
nyező hozzászólása után való életbeléptetése nem
kívánt volna meg ennyi áldozatot és azt az általa-
nos lezsalógnási procedurust, ami eddig folyt,
jalán enyhíthette volna.

Ha most a közgazdasági élet szanálása követke-
zik, újra következnők kell a közgazdasági érdekö
fővárosnak és rendeletek egész sorozatának, amelyek
s kereskedelem és ipar működési akadályait meg-
szüntetik és a szabad mozgás lehetőségét biztosítják.
Ahol annak hiányát látja, a fővárosnak legelőbb
kell azt megállapítani és miatta eljárnia. Csakna
Magyarország gyárpara és kereskedelem Budapest-
én Budapest körül van centralizálva. Ez az ipar és
kereskedelem Nagy-Magyarországra van dimen-
sionálva. Belőle el a budapesti lakosság legnagyobb
része. Nekünk legelőbban kell tehát az utóállamok-
hoz való kereskedelmi szerződéseket sürgetnünk,
mert azok elzárkózása Budapest teljes elszorvástá-

sára irányul. Kereskedelem, ipar egyaránt várja a
munkalehetőségeket. S ahogy a főváros esetéky
anyagi erővel hitelszervert tudott létesíteni a kis-
ipar részére, s ahogy, mint azt a háborúban tette,
munkaalkalmakat is tudott közvetíteni akkor is,
amikor munkákra saját eszközei nem voltak, újra
minden erőfeszítést meg kell tenni, hogy a főváros
vezetése közgazdasági szempontból is jelentős segít-
ségére lehessen sokat szenvedett lakosságának.

Amiképpen a kormányzat elismeri — s jobb ké-
sön, mint soha — hogy magán gazdaságok rendbe-
hozatalára, vagy legalább is kímélésére is kell gon-
dolnia, úgy nemkevesebő elérkezett erre vonatkozólag
a főváros ideje is. Elismerem, hogy a főváros kény-
szérhelyzetben státuálit és szerzett meg magának a leg-
utóbbi években új önálló községi közszolgáltatást s tud-
om, hogy ha a külföldi kölcsönök kamat- és tör-
lesztési szolgáltatást újra megkezdjük, ami a hitelle-
zőkkel való megegyezés után aktuális lesz, már az
1926. évi költégleőirányzata új nagy kiadási
tételt kell bevenni. Ehez képest azonban a főváros
háztartása az 1926. évi költégleőirányzatban revizió
alá kerül s e tekintetben figyelni kell arra, hogy a
közgazdaságra nehezető jövővelmi források igénybe-
vehető-e fokozottabban s meddig. Azt a gondolat-
menetet, hogy említenet közgazdasági jellegű köz-

szolgáltatások csak fiskális szempontból legyenek el-
bíralva, az új közgazdasági bizottság nem fogja meg-
engedheti.

Amint tehát a bizottságnak figyelemmel kell kí-
sérni minden közgazdasági jellegű törvényjavaslat-
ot, hogy az illetékesek figyelmét a törvény meghoza-
tala előtt a főváros közönségének szükségleteire fel-
hívja, úgy a tanácsnak a közgazdasági életre nevez-
tezebb befolyással bíró olyan javaslatait, amelyek
azokat, amelyekkel a közgazdasági ügyosztály kö-
szít, hanem más ügyosztályok ilyen javaslatait is,
el kell hogy hozza az ügyosztály a közgazdasági
bizottsághoz, hozzászólás végett. A régebbi mul-
tan, sőt a boldog békéidőben is meg lehetett ezt csinálni,
annál inkább kell most, amikor annyi hatóság és
kormányintézkedés irányítja az önálló existenciála-
ka is üzletiéletükben, foglalkozásuk gyakorlatiában.
A közönség köréből fel kell venniük minden indok-
olt panaszt, hogy a vállalkozásnak, a munkának, a
megélhetésnek (ezzer nehézségek fokozatosan könyf-
teli segíthessük s ezt úgy a törvények, rendeletek, hatá-
rozatok meghozatala előtt, mint a meghozott rendel-
kezések idősebb módosítása végett elő kell hoznunk
a bizottságban, mint illetékes helyen.

Ilyen sokoldalúnak szeretném látni a köz-
gazdasági bizottság munkáját, amelyet nem
éppíthetünk egy ügyosztálynak, csupán a közgazda-
sági ügyosztálynak az előterjesztéseire. Meg vagyok
győződve, hogy a tisztárok, melynek munkakészségé-
ben különben sohasem volt okom kételkedni, az irányí-
tást megértően fogja fogadni és segítségére, hasz-
nára leszünk sokat szenvedett közönségünknek.

Az alkalmazottak keresetiadójának új tételei

Munkaadót és alkalmazottat egyaránt érdekelő
adószabályzatokat tartalmaz a pénzügyminiszter
most megjelent 4400/1925. sz. rendelete.

A szanálási törvényben foglalt felhatalmazás
alapján, a magyar korona jelenlegi nemzeti
értékviszonylatának megfelelőleg, e rendelet az
aranykorona eddigi 17.000 papirkoronában megál-
lított átszámítási kulcsát az aranykoronaértékben
megállapított közadónál 1925 július 15-től kezdődő
hatállyal 14.500 papirkoronában határozza meg.

Gondoskodik azonban egyttal arról, hogy az
átszámítási kulcs lezsalítása emén az állami bevéte-
lek ne esőkenjenek s így az állami háztartás
egyensúlya ne veszélyeztessek. Ezért is az adótele-
ket felemelt, illetve az eddigi aranykoronaiban
meghatározott adót olyképp veti ki papirkoronában,
hogy az eddigi 17.000 átszámítási kulcsot veszi alap-
pól. Így az alkalmazottak adómentes létszámimutató
eddig heti 10, illetve havi 40 aranykorona képezte;
az új szabályozás heti 17.000, illetve havi 70.000
papirkorona létszámimutatót állapít meg és meghatá-
rozza a heti, mind a havi fizetések teljes, új, papir-
koronaiban kifejezett progresszív adóskáláját. Példa:

Heti fizetések:
Régi aranykorona-tétel: 10 K-n felől 12 K-ig az adó —05 aK

Új papirkorona-tétel:
170.000 K-n felül 200.000 K-ig az adó 700.— pK

Havi fizetések:
Régi aranykorona-tétel:
40 K-n felül 50 K-ig az adó —30 aK

Új papirkorona-tétel:
700.000 K-n felül 800.000 K-ig az adó 3000.— pK

Annak megértésére, hogy az átszámítási kulcs
lezsalítása az aranykoronaiban követelt adók kése-
delmes fizetőre anyagi előnyökkel járjon, úgy ren-
delkezik, hogy azok hátralekrok után, a késelemi
kamaton felül, az átszámítási kulcsok különbözé-
tek megfelelő összegű külön pótlókat kell fizetni,
amelyet a hátralek minden egyes aranykorona
után 2500 papirkoronában állapít meg. Vegül ki-
mondja, hogy a rendelet kihirdetése előtt befizetett
összegekre nézve az átszámítási kulcs lezsalítása
emén sem visszatérítésnek, sem az átszámítás hely-
esíthetésének nincs helye.

Mint hogy az alkalmazottak kereseti adójának
illetményjezők keretében való beszalóztatására
a munkaadó köteles, az új skálák sürős beszerzése
minden vállalat érdeke.

Dr. Kerpel Jenő.

A német jelzálogvalorizáció

25% aranyértékre valorizálják a német zálogkölcsönöket és zálogleveleket
Lehet-e nálunk valorizáció?

Néhány nappal ezelőtt hírt adtak a lapok, hogy
Németország döntött a régóta vajdó jelzálogvalo-
rizáció kérdésében oly módon, hogy a valorizáló
kulcsát 25%-ban szegeszték le, vagyis 100 márká zá-
loglevél, illetőleg tartozás értékét 25 aranymárkában
nádrozták meg. Ezzel kapcsolatban önként vetődik
fel a magyar valorizáció kérdése is. Beszélgetés
folytatunk erre vonatkozóan a magyar jelzálog-
ügyek egyik legalaposabb szakértőjével, aki a követ-
kezőket volt szíves mondani:

— Állapítsunk meg mindenekelőtt, hogy a német
és a magyar helyzet között óriási és alapvető kü-
lönbség van. A német valorizáció nem ökjéletű. Már
régóta taloglatják ennek a kérdésnek megoldási
módját. Vegül is arra az álláspontra helyezkedtek,
hogy charitativ alapon tízről ösre azokat a zálog-
levél tulajdonosokat, akik a záloglevelek fektető
nyugdíjokat stb. az életük telésében folytán meg-
élhetési lehetőségeiket veszítették. Ezén az alapon ki-
számították, hogy 25%-os felértékelésre van szükség,

hogy ezeken a kisembereken segítve legyen. Ez volt
a valorizációs kulcs alapja, de a tényleges fizetés
csak évek múlva fog megtörténni, úgy az adósnál,
mint a hitellezőnél.

— Nálunk azonban egész más a helyzet, mint
Németországban. Ott ugyanis kisemberek, kisüzle-
teliek kérték meg a bankjukat záloglevelekbe és a
német záloglevélkiadócsaló Németországban nyer-
tek elhelyezni. Nálunk — sajnos — senki sem vásá-
rolt záloglevelet, legfeljebb katonatiszti óvadék cél-
jaira, vagy árvaszék részére. Így a záloglevelek
legnagyobb része külföldre, sőt antantországokba
került. Az antantországoakat úgyis kénytelenek
voltunk rendezni, viszont nem látom be, miért ad-
junk a külföldnek nemzeti ajándékot.

— Ha tehát valorizálni akarunk, csináljuk ezt
charitativ alapon. Elfoglaltan szakemberekből álló
bizottságnal jelentkezzünk a záloglevél tulajdono-
sok és a bizottság állapítsa meg, hogy régi tulaj-
donosok és nem spekulatív célból beszedettről van-e
szó és a tulajdonos anyagi helyzete indokolja-e
a valorizációt. Elvlegre is mindenképp vesztett a háború-
n és azóta, ki az életét, ki egészségét, ki a vagy-
nát, nem szabad a záloglevelek miatt egy valorizá-
ción lavinát megindítani, mely végzetes lehet.

— Amint valorizálni kell, az a házakra felvett és
papirkoronaiban visszafizető jelzálogkölcsön. Ezeket
tessek nem valorizálni, hanem megadóztatni az
állam javára és az így befolyt összeg alapját képez-
heti egy nagyarányú építkezési akciónak.

— Még csak annyit kívánok megjegyezni, hogy
ha egyáltalán valorizálnak, nekünk is megköszö-
nünk kell, mint a németeknek, az „Altbau”-nak.
No támogatásuk azt a spekulációt, mely most a valo-
rizáción akar mások bérére gazdálkodni.

Vasbútor, rézbútor
szodonygyűjtések
Klein Gyula és Tsa
vasbútorgyártás
Bpest VII, Dob utca 38

Művészek és bohémek találkozóhelye

Károly-pince étterem

Átalakított külön helyiségeiben

VIII, Bérkocsis ucca 12 (József körút sarok)

Vacsora magyar-francia konyha polgári árukkal. Pompás italok. Figyelmes kiszolgálás

Vezető: Dr. Jeney Sándor színész

Éjeli és Czákó muzsikái mandolinon, gitáron és bendzsón!

Nyitva este 7 órától!

Elmarad a banktisztviselők nyaralási segélye

A PTOE memoranduma a TEBE-hez

A Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete eddig körül-átra nyár elején nagyobb segélyt jutaltatott a pénzügyi tisztviselőknek, hogy annak idején bevétel- és szabadidő alatt jobb levegőt, kellemesebb és kedvezőbb életkörülmények között pihenhessenek ki az elmúlt év fáradságát és friss erőhöz juthassanak a következő év új feladatai előtt.

Ez a segély sem volt valami túlságosan magas összegű, a tisztviselők ezért a „fagylaltsegély”-nek csúfolták de mégis jelentett valamit és ha a nyaralás költségeire nem is volt elegendő, mégis alapot jelentett számunkra, amelyből kiindulva meg tud-

ták valahogy oldani a nyaralás nagy problémáját.

Ebben az évben azonban ez a kis segítség is elmaradt. Itt a július közepe és még csak nyoma sincs a segélyi szándéknak, pedig a Pénzügyi Tisztviselők Országos Egyesülete memorandumban sürgette meg a segély kiutalását. A tisztviselők körében természetesen igen ekeseredetten tárgyalják a segély elmaradását és nem értik, hogy a TEBE, amely eddig ebben a kérdésben sok jóindulatot mutatott, miért zárkózik el ez idén a segítség megadására elől.

megalkutását, hanem azok feloszlását is sokféle komplikált és drága alkalmasokhoz köthető. Az államháztartás súlyos helyzeténél fogva érhetővé némileg a költségvetések rohamos emelése, de viszont jogosan kell elismernünk a hivatalos lap által felszámított horribilis hirdetési árak ellen emelt panaszokat, amelyek nem állanak arányban a nyomdai költségekkel. Ez ellen nemcsak ezért kellene állást foglalni, hanem azért is, mert a feloszlás alatt álló kisvállalatok kényszerhelyzetben magánvállalkozás által eszközölt kibeszüléséről van szó. A vállalatok ugyanis alapszabályi és törvény szerinti kötelesek bizonyos hirdetőket a hivatalos lapban közléseni. Állami és egyébként is közérdekű lévén, a sok életképtelen kisvállalat meliből szabályozni felszámolása által a nagy gazdasági katasztrófa romjait alaposan eltakarítani, a felszámolásokat sürgesen egyszerűsíteni és olcsóbbá kell tenni. Igen sok esetben még a hivatalos lap hirdetői árai is akadályozták törpevállalatokat a felszámolás szabályaiból befejezést. Tekintve, hogy a hirdetőket legelőbb esetben senki nem olvassa, a közléstől még az olcsóbb módon kellene elrendelni, vagy pedig a hivatalos lap magánvállalkozásait indokolt hirdetői árszabálya szorítani.

A különböző trükkök és kartel záródálkodásáról panaszkodó állandóan az annyig is nagyrészt promorgó kispolgárság. Amikor fényezés vagy nékülözhető cikkek tervezési megdrágításáról van szó, talán nem annyira tragikus az ügy, mintha élelmi vagy egyéb fontos szükségleti cikkek árait hajlítják toronymagasságra, úgyhogy ennek révén egyes nagyvállalatok valóságos uszoriányerőre tesznek szert. All ez többek között a jelenleg nagyon aktuális *iszólampakartel* ügyeire is. Az ügy véleményünk szerint azzal sincsen elintézve, ha az egyes érdeket részvénytársaságok onyben mondva, furcsa manipulációt hajlítják le. Fontos közszükségleti cikkeknek indokolatlan, tervezési megdrágításáról lévén szó, a *törvény szigorúval kell az ilyen árusorúval szemben fellépni!* Ha van szigorú törvény a kis piaci árusokkal, kiskereskedőkkel és kispisárokkal szemben, akkor talán lehet alkalmas paragrafust találni a nagykereskedéssel szemben is. Tehát: *több idő-gosságot a világiási eszközök árai körül!*

Élni nem képes, de meghalni sem tud sok felszámolás alatt álló kisebb részvénytársaság. Kereskedelmi törvényünk számtalan kiegészítő rendelkezéssel együtt ugyanis nemcsak a részvénytársaságok

fürdön a ping-pongol. Vagy félútat asztalon kényelmes, lange fürdőruhában ping-pongokozó kizáró csapata igazolja a divatos sportág életrevalóságát.

Először *spéditória-felszerelés* egészíti ki a sport-együttest, amely reggeltől késő estig lefoglalja és szórakoztatja a fürdővendégek gyermekeit és emellett sportszerűsége neveli őket.

Kéző óráig nyitva a sífokei sporttelep, amelynek sokoldalúsága, modern és tökéletes berendezésének tekintetében talán egész Európában nincsen párja.

A második evangélista

(Laczkovics kapitány feltámadása)
Regény. Irta: SZÉKULA JENŐ (14)

IX.

(Mikor az apostol másodikszor hal meg.)

A kapitány lélektelelenül bolyong a Dunaparton. Késő este. Magára van. Az apró lámpák... mintha halottai mécsesek pislognának. A halál ügörgése érzi a lélekben s esti álmat alvó város ködszínű falainál kisugározza.

Levonul a rakodópartig. Némán bámulja a fekete vizet. Ha aládobná magát, a sötét forgatagba, a hullámok ugyanúgy kivetnék-e a testét, mint ki-dobta magából a mezőt?

— Hát nekem nyugtom a sírban sem lehet! — tűndök elmélázva.

Igen. Az volt először a hiba, hogy túlkörán született... nem bírta el a föld a terhet... lo kellett fejezni, hogy az alvó emberiség nyugtalan lelkiismeretét ne háborogassa tovább hangos ébresztő szóval. Most mer az a baj, hogy idő előtt abbahagyja siri álmat. Korábban kell föl, mint értelme lett volna.

Délután összehívta Idával. A kapitányt gyant fogott az amerikai pénzek miatt, amelynek változatlanul érkeznek a címére. Az amerikai ügynökök híre-halma sincs. S a kapitány azt hitte, hogy az aszony eszelte ki a segélyezésnek ezt a ravasz módját, hogy a barátját talpra állítsa. Vallatára fogta a nőt, aki sirt, tagadott, esküözött, nem volt a nő, és semmit, s halottfehér arccal, zoknya rokadta le a pamlagra. A kapitány nem bírta megadni az igazságot. Végül is otthagya a barátjának a lakását, azzal az érzeléssel, hogy oda többé be nem teszi a lábát.

Emiatt van most kétségbeesve.

— Szakítani fogok a nővel... fogadkozok.

Igen... el fogja harítani a virágos akadályt, amely a lába elé borult, hogy föltartóztassa őt apostollal küldetésében.

De ez nehéz lesz, kottifürészeli a saját életét, jobban mintha a testét a hóhér bárdja szelne derékhá.

Füldödni a szernelni bogot, annyit mint öngyilkosságsá esni.

Budát kocsmába vonul, távol a Rózsadomb alá. Fialtelmek élnek ott, kerék, fahéj, tányérforma sapkában, meg kivetkőzött katonatisztek, akik most is úgy viselkednek, mintha még mindig egyenruha foszlóna rajtuk.

Az ifjak nagyon hangosok.

A kapitány magába roskadva idologal a sarokban. Olyan mint a fáradt gém. Nyakát mogorván húzza a nyaka közé.

Köröskörül zibongó lármák, de elnyitott idegetre úgy hat ez, mint behorpadt sírok fölé keringő vad-méhek zöngése.

Nem kíván beleszólni a társaságba. A numerus clausurák folyik a vita. A kapitány fölfegy. Nem ért a kérdést. Olyan furcsa és annyira idegenszerű, amit hall.

Valaki hangosan elkurjantja magát.

— Ki kell venni a zsidókat az egyetemről.

A kapitány fölkapja a fejét.

— Miért kell kiverni őket, ösém?

— Mert más emberjak, mint mi vagyunk.

A kapitány merészen megfogja, hogy tanulni mindenkinek joga van. Még a legsötétebb középkorban sem gúrdítottok ez elé akadályt: paraszt, job-bágy, néger, tót, vagy zsidó annyit tanulhatott, ami csak a fejébe ment. Általános érdeke ez az emberiségnek, hogy minél több művelt fia legyen: ahelyett, hogy félvad baromcsordák száguldjanak a földön.

Hanga most már, harsányan zúg... mint a szél-vihar zenéje. Mintha nem is emberi hang lenne. hanem a viheder csapna föl a bányra bemohósondott mélységeiből.

SZÍNHÁZ

A Király Színház Bécsben

Véghánykor harmad- és negyedrágú osztrák és német operett-, opera- és dramai együttesek boldogították Budapest nagy sorsra érdemes színházi közönségét, fájdalmas rezignációval nézték a telt házak zibongását és megállapították, hogy mennyivel különb magyar együttesek reprezentálhatnák a magyar művészet nagyságát a külföldön. Ilyenkor mindig önkéntelenül felvetődött a kérdés: *miért nem mennék a mi színházaink, a mi színészeink külföldi turnéra.*

Természetes tehát, hogy nagy örömmel üdvözöltük Somlay Artur társulatának bécsi vendégjátékát és még nagyobb elégtétellel vettük azt a hatalmas erkölcsi és anyagi sikert, mely a kifünő művész vál-

alkozását kísérte. De még nagyobb meglepődéssel vesszük hírét annak, hogy a nagyvendégjátékok sora folytatódik és a közeli napokban Bécs a Király Színház nagygyűrt együttesét fogja vendégül látni.

A „Régi jó Budapest” nagy sikere ugyanis arra indította a Király Színház vezetőségét, hogy vele külföldi vendégzereplésre induljon. Ennek a turnénak első állomása Bécs lesz, ahol a Király Színház teljes együttese, itteni szereposztásában és változatlan rendezésben, a budapesti előadás díszletével és kosztümével fogja a *Carl Theaterban* a színház idei nagy slágérént bemutatni. A vendégzereplést harmad este tervezik, az első előadás a 20-25-én lesz.

és művésznök lépnek fel. Leszállított, nyári helyárak 10.000-85.000 koronáig.

A Régi jó Budapest előadásai változatlan nagy sikerrel folynak a Király Színházban. A főszereplők minden alkalommal Somogyi Nusi, Vadly Ilona, Berkly Lili, Rátkai, Latábar, Szirmai, D'Arrigó és Galla.

SPORT

Hat modern teniszpálya

szolgálja a sífokei sporttelepen az ári középosztály világszerte felkapott, divatos szórakozását. Kettő a Balaton partján fevül el, négyet az idén építetett a partól beljebb Fodor Király, a tőrti és polgári osztályok által egyaránt szokatlanul nagy megbecsülésnek ölmiserének és népszerűségnek örvendő, hírneves sport-szakember és javíthatatlan sport-macsnas. Olyan ez az új telep is, mint minden, amit Fodor mester négy évzár alatt alkotott és produkt: hamisítatlan művészi márká, a „megelovenedett sziniszta sportszerűség, előkelő, deans, modern, európai — e szó legnemesebb értelmében.

A Balaton vidéknek elvitatlanul legkiválóbb sportoló helye a sífokei Fodor-sporttelep, amely fölényesen állja a versenyt a világhírűök hasonló intézményeivel, gyermekek boldog kacarása, vidám zengés és teniszlabda puffogása már messziről figyelmest, a gyönyörű villák és hús arányt nyújtó teraszok: fák között húzódo telepre, amelynek egész működése igazgatójának hozzáértését és széles látókörét dicséri.

A sporttelep adminisztratív vezetője Róna Armand tanár, aki 24 óra alatt már keresztnévéről ismeri sok száz apró növendékét. Rajong érte valamennyi és olyan játékosy befolyással van rájuk, hogy maguk a szülők is hozzá fordulnak jó tanácsért, útbaigazításért a kiesinyek nevelése, fegyelmezése tekintetében. A gyermekek vívőmestere is egy személyben. A tornában nagygyűrt segítőiársá Keresztessy József, míg a teniszeké Kiss Gyulánál a legjobb magyar trénerk egyikének gyakorlati magukat a nemes sportban.

Az idei nyáron vezették be legelőször a strand-

Tűz ellen biztos a harcod, Hogyha veszel MINIMAX-ot.
MAGYAR MINIMAX RT.
VI., Rózsa ucca 85. ♦ Telefon: 37-31.

SAKORVOSI rendelő-vér- és nemibetgek részére
EZÜST SALVARSAN ÖLTÁS
Rendelés egész nap. Rákóczi út 32. sz., 1 em. l. Rökussal szemben

Hajszálakat acriól, karról végté. Kirjira teletéséggel
Polák Sarolta, Budapest, VI., Rózsa ucca 85. sz. 1.
„MIRKICE” hajeltávolításhoz szátküldés utasításával.
Speciális szappán- és ránc elleni készítmény. Szépség-
ápolás. Szemölcsirtás, kvarzfénykezelések. (Prospektus)

Elsőrendű, száraz, aprított
bükk-tűzifát
legelősebben szállít:
Prosylvania Rt. Gépfavágója
Józsefvárosi p. u. X. sz. kapu
Telefonszám: József 90-72

PROLONGÁLVA a Kert-Mozi szenzációs műsora!
Tomboló sikert arat
5 filmattrakcióban 3 világhírű filmstár

POLGÁRI SZERVEZKEDÉS

Mi újság a pártkörökben?

— **Fabrizky Lipót halála.** A magyar ipart súlyos csapás érte **Fabrizky Lipót** halálával, aki 56 éves korában tért örök nyugvóra munkás és toremtő élete után. A magyar konzervpár úttörői közé tartozott. Szegény sorsból, munkájával, tehetségével és becsületességével küzdötte fel magát és a sors kedvezését jótékonyssággal, a nélkülözök melegsívű felkarolásával hálálta meg. A demokrata párt mozgalmában is jelentékeny részt vett, aleluke volt a XVI. választókerület demokrata körének. De életében és munkájában is a demokrata polgár mintaképe volt. Sirjánál a zuglói demokrata párt nevében dr. Elek Béla mondott megleghangú búcsúszókat **Fabrizky Lipótnak.**

— A III. ker. Demokrata Társaság a jövő héten kezdi meg nyáriúján programjának összehúllását. A vezetőség mindent megtesz, hogy ezen a télen is a múlt évhez hasonló gazdag kultúrprogrammal

szolgáljon tagjainak. Újra rendszeresíteni fogják a kéthetenként ismétlődő kultúrtevélységeket, ezenkívül sorozatos felolvasásokon fogják klubtagjait és megvívott vendégeket a gazdasági és szociális élet aktuális kérdéseit ismertetni.

— **Az Erzsébetvárosi Demokrata Kör (XIV.)** július 15-én, esütőkoron igazgatási ülést tartott, melyen a kör időszerű kérdéseit kerültk megvitatásra. Ugyancsak ülést tartottak a kerületbeli bizottsági tagok is, hogy a közgyűlési tennedek megbeszéljék.

— **A Ferencvárosi Demokrata Kör** július 17-én, pénteken igazgatási ülést tart, melyen végleg dönt az új körhelyiség bérelésének kérdésében. Amennyiben az aml feltesse bizonyos — az igazgatóság a bérelt mellett foglalnia állást, haladéktalanul megkezdődnek az átalakítási munkálatok, hogy az új demokrata klub minél előbb a tagok rendelkezésére állhasson.

városnak, míg most a demokrata párt hat mandátumot szerzett és Gaár Vilmos pártjának mandátumait leosztotta négyre.

Radozca János

a közgyűlés doyenje, a régi Budapest egyik legkiválóbb reprezentánsa. Mikor 1873-ban Pestet, Budát és Óbudát fő- és székvárossá egyesítették, a főváros első közgyűlésének is már tagja volt. Később országgyűlési képviselő is lett és 1901-ben Vázsonyi Vilmosban szemben került kisebbségbe, a Terézvárosban. Azóta az aktív politikától visszavonult és a városi politikában is, hosszú hallgatás után, most jelent meg először a törvényhatóságban. Új élet, új világ nőtt ki azóta Radozca János körül, amely sok mindent más szemmel néz, de amely az utolsó évek forgatagából kibábrándulva újra visszatér a régi, higgadt, bölcs elődökökhöz, akiknek tapasztalatait és tudását kéri a feltornyosult feladatok megoldásához. Radozca János a Ripka-párt programjával lett városatyja, de személye iránt minden párt egyforma szeretettel és tisztelő megbecsüléssel van.

Önérzetes demokrata csak demokratánál vásárol.

A középítési bizottság

Önmagában is igen fontos bizottság volna, hiszen ügykörébe tartoznak az összes városrendezési a főleg a nagyobb szabályozási, telekrendezési, burkolási, csernozárési, vízvezetési és világítási ügyek. Fontos és nagyjelentőségű bizottság lett volna tehát így magában is, de még fontosabb teszi, hogy egyik albizottsága ennek a bizottságnak a magánépítési albizottság. Már mostan lehet úgy is csinálni, ahogy Wolffék idejében a bizottság csinálta, hogy bevárta, hogy jöjjenek építkezési engedélyek iránti kérvények, aztán a bizottság időről-időre összéült és engedélyezett vagy nem engedélyezett, szóval tárgyalás alá vette a beérkezett kérelmeket s erre úgy mondták, hogy dolgozzát. Hogy van a doloznak egy másik fajtája is, hogy a bizottságnak fontos feladata lehetne, hogy tegyen valamit, hogy az építkezés fellendüljön, hogy több engedély iránti kérelem érkezzen, hogy próbált volna az építés nagy nehézségei könyvitelni, vagy legalább hogy egyszerű, egyetlenegyszer fontolóra vete volna, miért oly nehezen vagy soknyarom indul meg az építkezés, holott oly fontos volna, hogy meginduljon, az oly dolog lett volna, mely sehogyan sem illik volna egy Wolff-féle bizottsághoz. S így a középítési bizottság is, a magánépítési albizottság is dolgozzát, de nem alkotott. Veréblyé Jenő, a „schöngeist” volt benne a nagy illetelmelő, amikor a városok gondolatát vetele egyszerű be a tárgyalásba a persze ezt is csak azért, hogy elgáncsoljon vele valamit s alkalmat adjon Petrovácz Gyulának arra a megjegyzésre, hogy a zsidók — értd a zsidó építézők — nem ügyeltek, mert érzékiük sem volt a nagy gondolat, az építkezésben megnyilatkozó nagy hagyományok iránt s így nem alakult ki városok. A nagy vád negatívumá mögött persze ki akart ütökné a nagy pozitívum is, hogy azok a destruktívok azonban ki-nakítottak nem városképet, de — városát, ami Petrovácz szemében szintén vándpótot volt, minthogy egyáltalában építettek, hisz ők — destruktívok.

Most megint ott vannak azok a „destruktívok” a bizottságban s ott van **Birczy István** s ott van **Harzer Ferenc** s ott vannak, akik Budapest felépítésének nagy gondolatát a maga nagyságában, a maga teljességében átérzik a átérzik azt is, hogy ennél sürgetőbb feladat aligha akad most Budapestben. A városkép gondolatát nem fogják most tárgyalni, de — építeni fognak.

Előzetesítünk szives figyelmébe ajánljuk, hogy a lapunk kézbesítésére reklamációkkal, valamint az adminisztráció illető egyéb felszólalásokkal forduljanak „A Polgár” kiadóhivatalához (Budapest VIII, Főherceg Sándor uca 18, II. em.)

Felolós szerkesztő: Dr. Hajdu Marcell
Felolós kiadó: Zaombr Géza

Külföldi illatszerek és kozmetikai

BALASSA HUNGARIA
DROGÉRIA Budapest,
VIII, József körút 13

Réz, vasbútor sodrony, ágybételt gyermekkoscskák elismert jóminőségűnél fogva legolcsóbb **Mikler** gyártában, VII, Dohány uca 6. szám. Telefon József 124-13

ZSOLDOS magán-tanfolyam
Előkészítőközpontok tananyagok, gálra, érettségire, viztekletre is.
VII, Dohány u. 84 :: Telefon: József 124-87

Milyen szemszögből nézik a társadalom szükségleteit Németországban

A német szaksajtó állandóan és behatóan foglalkozik a munkanélküliség problémájával. Egy 1924. március 27-én kiadott törvény első paragrafusára így szól: „Amennyiben szükség helyzete áll elő, úgy — esetenként külön ajánlat nélkül is — a szükséges életfenntartás legkisebb mértéke gyantán legalább is szállást, élelmet, ruházatot, beteges esetén szükséges ápolást, halál után pedig illo temetést kell nyújtani. Támogatásra utalt terheseknek és gyermekágyasoknak a szükséges segélyt kell nyújtani.” Ez év április havában a munkaügyi minisztérium javaslatot nyújtott be a kormányhoz, melyben az eddig nyújtott munkanélküli segély felmérését indítványozta, a kormány azonban ezt a javaslatot elvetette. Hosszas polemia indult meg ezen a kérdésen a lapokban és

a vitában a munkaügyi minisztérium egyik tanácsosa is részt vett,

aki olyan természetű kijelentést tett, hogy a segély felmérésének megtapasztalása azzal áll összefüggésben, hogy osztalék a munkanélkülieket munkára akarják ösztökélni. Plauen városának egyik tanácsosa erre hosszú cikksorozatban felelt és

támadást intézett a miniszteri tanácsos ellen.

Szembesíltette egymással a munkanélküliséget a munkakereséssel, utalt arra, hogy a munkanélküliség ma tömegjelenség és megvédelmezte a munkáséget az ellen a vád ellen, mintha munkanélküli segélyekből az állam kitarthatná akarna lenni. Elismerte az állam súlyos anyagi terheit, de utalt a német munkások éhezésére, akik a munkanélküli segély kedvéért nem szívesen viselik a a társadalom lenézését és nem vetik alá magukat azoknak a nyomozásoknak, amelyek vagyoni helyzetükre és családi életük

minden részletere kiterjednek, sem azoknak az utánjárásoknak, melyekkel a segély folyósítása és felvétele egybe van köve. Cikkbekben utalt arra is, hogy az iparnak és az államnak egyformán érdeke a selegyzés, mert az ipar nincsen ellátva azzal, hogy ha testileg és lelkiileg leromlott munkásokkal kell újúhó a munkát felvennie, az államnak pedig mérhetetlen kára, ha elkeseredett tömegekkel kell szembe néznie veszítenélük.

A német viszonyokra jellemző, hogy az aposztrofált miniszteri tanácsos hosszú nyilatkozatban meintegetézik

és osztalja el az állásfoglalása körül felmerült nézet-eltéréseket és félreértéseket.

Hogy mennyire komolyan foglalkoznak a veselő körök is a felölt kérdések szociális és gazdasági oldalával, arra jellemzően leközöljük ugyanannak a miniszteri tanácsosnak egy cikkéből a következő részletet: „Bármennyire is figyelmebe kell venni az állam gazdasági és pénzügyi szükségleteit az állami szükségességek szempontjaitól, ép oly kevésbé szabad ennek oldaláról nézni, hogy a viszonyokat csak a kicsinyes takarékoság szempontjából ítéljék meg, sokkal inkább összefüggésükben kell a kérdéseket megvizsgálni és nem szabad szomethunni az elől, miocda súlyos veszélyek származnak az államra, ha jogos hangulatokkal és okoskedésekkel szemben nem viselkedik megértésen. Kormányoknak és országoknak, akikre az állampolgárok közzéti kapcsolat fenntartásának felelősége hárul, az alapvető megállapításánál és általában szabályozásánál mindezekre a szempontokra éppen a gazdasági és az első politikai nehézségek idején kell leginkább ügyelniük.”

Kik képviselik a főváros népét a városházán?

A főpolgármesterválasztással megtörtént az első lépés az új törvényhatósági bizottság alkotó munkájának megindítása felé. Azokat, akik ebben a munkában szerepet vállaltak: az új törvényhatósági bizottság tagjait, itt mutatjuk be folytatásosan **A Polgár** olvasóközönségének:

Bódy Tivadar

polgármester az első között volt, akiket a kurzuszellel etett nyugdíjba küldeni. A hivatalos indoklás az volt, hogy lejárt a 33 évi működési ideje. A forradalmak után, mikor egyetlen vezető szempont csak az lehetett volna, hogy nagymúltú és hozzáértő férfiak kezébe tegyék le a leromlott városi igazgatás ügyét, a reakciós politika jóvoltából, éppen az ellenkező történt. A tekintélyes lábbal taposását és városi lakosság érdekében könnyelmű elárlását jelentette ez, de azt is, hogy Bódy Tivadar nem volt — Wolffék szája íze szerint szabbott polgármester. Mikor a főváros regenerálásáról volt szó, Bódy neve az első között szerepelt, akiknek a főváros ügyébe való belekapcsolása a becsületlen, liberális városi gazdálkodás szimbólumaként zászlóra került. A Lipót-város szabadelvű polgársága írta a listájára és vitte diadalra Bódy Tivadar megbecsült egyéniségét.

Peidl Gyula

a szociáldemokrata párt egyik vezetője és parlamenti frakciójának elnöke, pártjával ezáltal először vonult be a városházára. Peidl Gyulának, bölcs méréseket

és kiváló államférfiúi képességei, kivételes helyet biztosítottak a szociáldemokrata párt politikai életében. Nagy jelentőségre elsőzben akkor emelkedett, mikor élesen szembe fordult a kommunizással. A kommun rendszerének létreése után rövid ideig miniszterelnök volt és azt a feladatot vállalta, hogy az országot békésen visszavezei a rendes fejlődés és alkotmányos élet útjára. De át kellett adnia helyét a Friedrich-kormányának és azóta pártjának vezetésében érvényesíti békés és mérsékelt felfogását. Mióta a parlamentbe is bevontult a szociáldemokrata párt, Peidl mindig egyike azoknak a szónokoknak, akik súlyt tudnak szerezni szavuknak. Az ő politikai-gazdasági győzelmei jelenti az az együttműködés is, mely lehetővé tette, hogy a polgárság és munkásság együttes erővel törje meg Wolffék uralmát a városházán.

Dr. Gaár Vilmos

ny. királyi bíró, a Ripka-párt közgyűlési frakciójának az elnöke. A belvárosi liberális polgárság mandátumával került a közgyűlésre, melynek régi illusztria tagja. Az elméleti és gyakorlati jogtudomány kiváló művelői közé tartozik Gaár Vilmos, kinek tekintélyes jogirodalmi multja van és jelenleg is két előleki jogi folyóirat szerkesztője. A bírói gyakorlat képtetésében, legutóbb különösen a választási joggyakorlat kifejtésében jelentős szerepe van. A Belvárosi Polgári Kör elnöke, s mint ilyen, a kerület liberális polgárságának vezetője. A legutóbbi választásig ügyszólóan egyedüli politikai képviselője volt Gaár Vilmos köre a Bel-